

Αναδασώσεις και όχι αναστατώσεις

Γιάννης Πεταμίδης

Διεύθυνση Αναδασώσεων Αττικής
Αγίας Λαύρας 66, 11141, Άνω Πατήσια, Αθήνα
Τηλ. 210 2284878, Fax: 210 2284861

Όταν ορισμένοι συνάδελφοι, διάβασαν στο πρόγραμμα του παρόντος συνεδρίου το θέμα της παρουσιάσής μου, υπό τον τίτλο «**ΑΝΑΔΑΣΩΣΕΙΣ και όχι ΑΝΑΣΤΑΤΩΣΕΙΣ**», διατύπωσαν την εύλογη απορία, **ποιος, γιατί και από τι αναστατώνεται;**

Σε αυτό ακριβώς το ερώτημα θα προσπαθήσω να απαντήσω, όσο πιο σύντομα μπορώ.

Αντιμετωπίζοντας το πρόβλημα στην πράξη (ως προϊστάμενος στη Δ/ση Αναδασώσεων Αττικής), διαπίστωσα ότι μετά από μία μεγάλη πυρκαγιά, ακολουθεί μια σειρά από γεγονότα, κριτικές, υποσχέσεις, κινητοποιήσεις και σπασμωδικές ενέργειες που αναστατώνουν όχι μόνο τη Δασική Υπηρεσία, ή τα ΜΜΕ και τους άμεσα θιγόμενους, ή την υπηρεσιακή και πολιτική ηγεσία των εμπλεκόμενων Φορέων, ή την κοινή γνώμη κ.α. αλλά που κυρίως αναστατώνουν και απορρυθμίζουν τις φυσικές διεργασίες αποκατάστασης του δασικού οικοσυστήματος που καταστράφηκε.

Μια αναδρομή στα δημοσιεύματα ή στα ρεπορτάζ και στις εκπομπές των Μ.Μ.Ε της τελευταίας δεκαετίας, αποκαλύπτει μία πανομοιότυπη προσέγγιση του ανακυκλούμενου φαινομένου των δασικών πυρκαγιών και των πλημμυρών που ακολουθούν (*ανάγνωση αποσπασμάτων εφημερίδων*).

Μετά από τις εικόνες κόλασης, τα πύρινα άρθρα και τις ζωντανές συνδέσεις από τις πυρκαγιές του καλοκαιριού, συνοδευόμενες με σχόλια, κριτικές, υποδείξεις και συστάσεις από αρμόδιους και αναρμόδιους, επώνυμους και ανώνυμους, ειδήμονες και μη, για το τι έφταιξε και τι δέον γενέσθαι, το θέμα συνήθως «ξεφουσκώνει» μέχρι το επόμενο καλοκαίρι.

Στο ενδιαμέσο διάστημα και εξ' όσων γνωρίζουμε, σπανίως υπάργχει συνέ-

χεια και ουσιαστική συνεργασία για την καταγραφή και αξιολόγηση των όποιων χρήσιμων επισημάνσεων ή προτάσεων θα ήταν δυνατόν να αξιοποιηθούν, προκειμένου να μη επαναληφθούν τα λάθη που έγιναν και να βελτιωθούν οι μηχανισμοί συντονισμού, συνεργασίας και αποτελεσματικότητας όλων των εμπλεκόμενων (Υπηρεσιών, Φορέων και Οργανώσεων) που θα κληθούν και πάλι να αντιμετωπίσουν από το επόμενο καλοκαίρι τα ίδια ανακυκλούμενα προβλήματα από τις πυρκαγιές και τις πλημμύρες.

Σε ορισμένες μάλιστα περιπτώσεις, οι πρόχειρες εκτιμήσεις, ή η διάθεση υπερβολής ή αλλοίωσης των πραγματικών γεγονότων ή των αναμενόμενων κινδύνων, οδηγεί σε σύγχυση, που με τη σειρά της οδηγεί σε λανθασμένες αποφάσεις ή άστοχες και άσκοπες ενέργειες.

Ένα παράδειγμα μιας τέτοιας άστοχης αναστάτωσης και υπερβολών, αποτελεί και η περίπτωση της μεγάλης πυρκαγιάς της Πεντέλης τον Αύγουστο του 1998.

Ας ξεκινήσουμε από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, τα οποία (από κεκτημένη ταχύτητα και τάσεις υπερβολής), ανέφεραν τις πρώτες ημέρες του Αυγούστου ότι το δάσος που κάηκε ήταν 125.000 στρ., λίγες εβδομάδες αργότερα το νούμερο έπεσε στα 95.000στρ., για να καταλήξουμε στο πραγματικό μέγεθος (από τους ορθοφωτοχάρτες της Γ.Υ.Σ.) των 75.000 στρ.

Οι συζητήσεις και ο δημόσιος διάλογος που ακολούθησε στις εφημερίδες και στα διάφορα panels, αλλά και στις πολύωρες συσκέψεις με Φορείς και εθελοντικές Οργανώσεις, προκάλεσαν την ανησυχία και το (περιστσιακό) ενδιαφέρον της κοινής γνώμης, με αποτέλεσμα να ασκούνται πιέσεις για την άμεση έναρξη των αναδασωτικών εργασιών (δηλαδή φυτεύσεων, το κατακαλόκαιρο) και την ολοκλήρωση τους μέχρι το χειμώνα, ώστε να αποφευχθούν οι ζημιές από τις αναμενόμενες πλημμύρες. Δυστυχώς τέτοιες άστοχες και εξωπραγματικές προτάσεις φιλοξενήθηκαν ή ακούστηκαν και σε θεωρούμενα ως έγκυρα ΜΜΕ (ανάγνωση αποσπασμάτων εφημερίδων).

Ακόμη και αν υπήρχαν άμεσα διαθέσιμα, τα εκατομμύρια ευρώ, οι εκατοντάδες έμπειροι εργάτες και υπάλληλοι, τα δεκάδες μηχανήματα και τα χιλιάδες φυτάρια για να ολοκληρωθεί μέχρι τον χειμώνα η αναδάσωση της καμένης περιοχής των 75.000 στρ. είναι αμέσως αντιληπτό και στον πλέον άσχετο με τη δασολογική επιστήμη, ότι η φύτευση νεαρών φυταρίων ύψους 20 έως 30 εκατοστών, σε αποστάσεις 1 έως 1,5 μέτρων σε αποψιλωμένο (την πρώτη τουλάχιστον πενταετία) και συνήθως επικλινές έδαφος:

- ούτε την επιφανειακή απορροή μπορεί να περιορίσει,
- ούτε τη διάβρωση μπορεί να αναστείλει,
- ούτε τις πλημμύρες μπορεί να αποτρέψει.

Μέχρι και το 1995 η Διεύθυνση Αναδασώσεων Αττικής και οι ανά την επι-

κράτεια Δασικές Υπηρεσίες, αντιμετώπιζαν το πρόβλημα της αναδάσωσης των καμένων εκτάσεων με φυτεύσεις ή σπορές, ανάλογα με τις διαθέσιμες πιστώσεις, τα μέσα, το προσωπικό και το φυτευτικό υλικό από τα κρατικά φυτώρια.

Μετά τη μεγάλη πυρκαγιά της Πεντέλης (1995/ 65000 στρέμματα) προτεραιότητα δόθηκε όχι στις φυτεύσεις, αλλά στην άμεση εκτέλεση έργων προς συγκράτηση του εδάφους στις επικλινείς πλαγιές με πρόχειρες ξυλοκατασκευές (κορμοδέματα – κλαδοπλέγματα – ξυλοφράγματα), αφού η ύπαρξη εδάφους αποτελεί προϋπόθεση για την επιτυχία της όποιας αναδάσωσης, φυσικής ή τεχνητής.

Η σειρά επεμβάσεων που ακολουθήσαμε για την περίπτωση της Πεντέλης (προηγούνται τα αντιδιαβρωτικά – αντιπλημμυρικά έργα και ακολουθούν οι φυτεύσεις), επαναλήφθηκε επιτυχώς το 1997 στο Σείχ-Σου, αλλά και σε πολλές άλλες περιοχές (Πεντέλη, Υμηττός, Αυλώνα, Ωρωπός, Ολυμπία, Ταΰγετος κ.ά.) που επλήγησαν από τις μεγάλες πυρκαγιές του 1998.

Ανεξάρτητα από το σχεδιασμό και την κατά προτεραιότητα εκτέλεση των αντιδιαβρωτικών έργων και ανάλογα με τις διαθέσιμες πιστώσεις, προσωπικό και μέσα, είναι απαραίτητο να μελετήσουμε παράλληλα και τις κατά χρόνο και χώρο αναδασωτικές μας επεμβάσεις (σπορές ή φυτεύσεις).

Το πότε, που, πως και με ποιους αναδασώνουμε, είναι θέμα προσεκτικής μελέτης και ενεργειών που λαμβάνουν υπόψη πλήθος παραμέτρων και τοπικών ιδιαιτεροτήτων (κλιματολογικών, εδαφολογικών, τοπογραφικών, οικολογικών, οικονομικών, κοινωνικών, διαθεσιμότητας φυτευτικού υλικού κ.λπ.).

Στην ευρύτερη περιοχή της Αττικής, κατάλληλη περίοδος για σπορές είναι μέχρι το τέλος του Σεπτεμβρίου και για φυτεύσεις αμέσως μετά τις πρώτες ικανοποιητικές βροχοπτώσεις του Νοεμβρίου μέχρι το τέλος Φεβρουαρίου.

Όσον αφορά τις κατά χώρο επεμβάσεις, δεν αναδασώνουμε όπου:

- κήκε δάσος κωνοφόρων (πεύκα – κυπαρίσσια) άνω των 20 χρόνων, αφού την επόμενη άνοιξη μέσα από τη στάχτη θα εμφανισθούν χιλιάδες (αρτίβλαστα) αρτίφυτα και αναμένουμε πυκνή φυσική αναδάσωση.
- κήκε δάσος ή θαμνότοπος από πλατύφυλλα (πουρνάρια - αριές - σχίνα - βαλανιδιές - αγριελιές - κουμαριές - σπάρτα - πικροδάφνες - πλατάνια - κουτσουπιές - ρεϊκία - χαρουπιές κ.λπ.), αφού το φθινόπωρο θα «πετάξουν» καινούργιοι βλαστοί από τις ρίζες ή τον καμένο κορμό και η βλάστηση θα έχει αποκατασταθεί σε 2-3 χρόνια.
- η επιφάνεια ήταν βραχώδης, ή άγονη, ή αγροτική κ.λπ.

Αναδασώνουμε μόνο όπου κήκαν νεαρές αναδασώσεις κωνοφόρων ηλικίας μέχρι 15 έως 20 χρόνων, δηλαδή εκεί όπου δεν περιμένουμε να υπάρξει φυσική αναγέννηση.

Κάθε άλλη βεβαιωμένη ενέργεια είναι όχι μόνο οικονομικά ασύμφορη, αλ-

λά και οικολογικά μη αποδεκτή, αφού προκαλείται αδικαιολόγητα μεγάλη αναστάτωση στις φυσικές διεργασίες αποκατάστασης του δασικού οικοσυστήματος.

Το αμέσως επόμενο ερώτημα που τίθεται σε όσους θέλουν πράγματι να υπάρξουν ορατά αποτελέσματα από την εξαγγελθείσα εκστρατεία αναδάσωσης, είναι: Με ποιους αναδασώνουμε;;;

Αναδάσωση δεν είναι απλώς και μόνο η διαδικασία της φύτευσης, ή της σποράς.

Απαιτούνται γνώσεις και σχεδιασμός για την επιλογή των ειδών, τη συλλογή των σπόρων ή των μωσχευμάτων, την παραγωγή στο Φυτόριο, την προετοιμασία των επιφανειών αναδάσωσης, τη διάνοιξη δρόμων, την προμήθεια εργαλείων, δεξαμενών και μέσων μεταφοράς, τη σωστή επίβλεψη των εργασιών φύτευσης (ιδιαίτερα από άπειρους τρίτους – εθελοντές), τη συντήρηση και περιποίηση της νεαρής φυτείας, την κατασκευή περιφράξεων, την εκτύπωση ενημερωτικών φυλλαδίων και οδηγιών, την οργάνωση εκδηλώσεων προς ανάπτυξη του φιλοδασικού πνεύματος κ.λπ.

Αναδάσωση δεν είναι επίσης το έργο μιας και μόνης Υπηρεσίας, δηλ. της Διεύθυνσης Αναδασώσεων Νομού Αττικής. Για το λόγο αυτό και αμέσως μετά τις τεράστιες καταστροφές στο φυσικό περιβάλλον της Αττικής την τελευταία δεκαετία, με την απώλεια εκατοντάδων χιλιάδων στρεμμάτων δασικής έκτασης απευθύναμε πρόσκληση συνεργασίας προς όλους όσους πιστεύουν, ότι μπορούν να πορευθούν μαζί μας όσο καιρό χρειαστεί, (ακόμη και όταν σβήσουν τα φώτα της επικαιρότητας), προσεγγίζοντας το πρόβλημα της αναδάσωσης με οικολογική ευαισθησία, προσεκτικές επεμβάσεις και τήρηση των υποχρεώσεων και δεσμεύσεων που ανέλαβαν.

Δυστυχώς παρά τις αρχικά έντονες προσδοκίες για μαζική συμμετοχή πολυάνθρωπων εθελοντικών ομάδων, ή κοινωνικών φορέων ή και ορισμένων ΟΤΑ και τις πομπώδεις εξαγγελίες και τους υψηλούς στόχους για γρήγορη αναδάσωση χιλιάδων στρεμμάτων, τα αποτελέσματα δεν ήταν ενθαρρυντικά, αφού ο ενθουσιασμός και η συμμετοχή των περισσότερων, εξαντλήθηκε πολύ γρήγορα και σε ορισμένες περιπτώσεις αμέσως μετά την αποχώρηση των τηλεοπτικών συνεργείων.